

מסורת הש"ס

א) היה ר' מאיר אומי' כ"ל. ר"ל, ט) ר"יה' ו. תוספ' פ"ב, א) ופ' על נאמרו זה ע' ערוך ערך זג, ג. ז' ז"ל ב"מו, ט) תוספתא פ"ב ע"ש, ו) ופנת כ"ט; ופ"ג, ו) ונתוספתא טס ותקלים פ"ה ה"ב, ט) של בית ר"ש כ"ג כ"ל. ר"ל, ט) ונדרתי ע"י; ע"ש, ו) תוספתא פ"ב ט) כפ"א; שמה, ט) ולא עיברו ג' רזופות אלף כ"ל. ר"ל, ט) ז"ל גמליאל, ט) ז"ל ששה, ט) ע"י רש"י,

תורה אור השלם

- ואיש בא מבועל שלשה וְבֵא אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הָאֲלֹהִים לָחֵם בְּבוּרִים עֲשׂוּרִים לָחֵם שְׁעִירִים וְכַרְמֵי בַצִּקְלָתוֹ וְיִאָמַר תָּן לָעָם וְיֵאבֹלָה;

- מלכים ב ד מב
- וְלִשְׁלֹמֹה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי נְצִבִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְיִכְלְלוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וְיָאֵת בֵּיתוֹ חֹדֶשׁ בַּשָּׁנָה יָתֵיבָה עַל הָאֲדָמָה לְכַלְכֹּל;
- מלכים א ד ו גָּבַר בִּן אָרִי בֶּאֱרֹךְ וְיִלְעָדוּ אֶרֶץ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְעַם מֶלֶךְ הַבְּשָׁן וְיִצְבִּי אֲחִיד אִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מלכים א ד ט
- בִּי מַרְבִּית הָעָם רַבַּת מֵאֲפָרַיִם וּמְנַשֶּׁה יִשְׁשָׁכָר חֻבְלוֹן לֹא הִשְׁתַּדָּר וְאֵל אֲבָלוּ אֶת הַפֶּסַח בְּלֹא כְּתוּבֹת בְּיָד הַתּוֹפֵל וְיִזְוִקוּהוּ עֲלֵיהֶם לְאֹמֶר ה' הַטּוֹב יִכְרַח עַד;

דברי הימים ב ל יח

גליון הש"ס

גמ' יצאו בשלום. בערוך טס הניקפא ינא כזלט: רש"י ד"ה בא מרקת ובי' מבריא. מגילה דף ו ע"א: ד"ה ותפשו נשר ובי' ודיל פרכיים. בערוך ערך זג. כתב ד"ה עכב הטטר העשר משמים:

הגהות הב"ח

א) גמ' לת סטריס עשרים לתם סטריס וברמל בצקלונו וגו' ואין לך: ט) תוב' ד"ה ומפני וכו' שלף היו מוזילין כמה מניין: ג) ד"ה שעיבר וכו' דע"ז מטמא כמת כפ' ר' עקיבא ואצ"ג דטומאת ע"ז מדרבנן שמא מאותה עשה גזרו כ"ל:

מוסף רש"י

אין מעברין את השנה לפני ראש השנה. אין מעטיין צלופי צנור להודיע לגולה שעיברו כ"ד את השנה, שלא יסתכח הדבר עד אשר הבא (ר"ה). אבל מפני הדרוק. שמתקדין שלף יגזרו נכרים מלשב כ"ד או שזרין הנשא לתר כ"ד ואין מעברין אלף"א. אין ילה שאל (טס). אין מעברין אלא אדר. אין מוטעין חדש על שנה אלף אדר, דכמי שמוז את חדש האצבי, חדש הסמוך לאצבי בער שיבא אצבי צומט (טס). אחד ממונה על כולם, אחד מועיה נון האמור למעלה (מלכים א ד יט. וגדוד: דב ושוואל). משם ראיה. כנמיה (סוכה כח.).

דיני ממונות בשלשה

פסוקהענין של שני רבנים

בשני רבנים נאמר **לפי שכלה התצווה** ו**לכריכן** ל**לכול** מן **החדש**: **לחס ביכורים**. **לחס** אצבי משמע שעכשוי היה **מזכר**: **ושמא** **חאמר** **חיעון** **היו**. **סחן** אפילות לכך נתאחרו ל**כשל** עד אחר הפסח תלמוד לומר

לחס **שעורים**: **ושמא** **חאמר** **לפני** **העומר** **היה**. ו**זומן** **זיכר** **תלמוד** לומר **תן** **לעם** **ויאכלו** **מלמד** **שקרצ** **העומר** **והותר** **החדש**: **אמור** **מעסה** **ראויה** **היטה** **אופה** **שנה** **להסעבר**. על האצבי שכשהגיע ניסן עדיין לא היה רוב אצבי דהא לאחר ששה עשר בניסן לא זיכרו אלף שעורין ולא קרינא ציה חדש האצבי: **שננה** **כזורה** **היטה**. בקראי^(ט) משכמת לה: **אין** **מעברין**. אין יושבין כ"ד קודם ראש השנה לעיין ולומר תמעבר שנה זו בשני אדרים מפני שיש שכחה בדבר קודם שיגיע ומוזילוי **בזמנך**: **אכל** **מפני** **הדחק**. שמא לא יחא סס כ"ד מופלא סמוך לאדר או שמא יבא המלך אדומי ויעכב על ידן מעברין אותה ומודיעיין לגולה אחר ר"ה מיד שעצירוטה: **ואפע"כ** **אין** **מעברין**. אותה בשני חדשים אחרים אלף כשיגיע אדר יעשו שני אדרים: **זוג**. שני תלמידי חכמים: **כא** **מרקס**.^(ט) טצריא: **תפשו** **נשר**.^(ט)

חיל פרסיים: **אדרים** **הנעשים** **בלו**. תכלת בלוו עושין אותה כדאמרין ב**בטוטה** (דף מו:)^(ט) היא לוז שזוצעין בה תכלת: **עמוסי** **יריכי** **נהשון**. נשיא שצארך ישראל שהוא מזרע נחשון חש אן עממיד רחשון לנשיאים: **נקשו** **לקצוע** **נליז** **אחד**. נקשו להוסוף חדש אחד על השנה לעברה: ולא **הניחן** **אדומי** **בלו**. מלכות הרשעה גזרה גזירה^(ט) עליהן: **זירה** **שמה** **כו** **אכהן**. כצא. אלמא מפני הדחק מעיינין בעיבור שנה לפני ראש השנה: **גלווי** **לא** **מגלו**. עד לאחר ראש השנה שלא ישכחו בני הגולה: **נליזים**. ממונים: **חדש** **בשנה**. יהיה על כל אחד לכלל: **כנגד** **חדש** **העיבור**. בשנה מעוברת היה אותו נליז ככלל צאדר השני: **משנה** **לחצרכס**. אס שנה הבאה לריכה לעבר אין מעברין שנה זו מפני לורכי שנה הבאה אלף הריכה תמעבר: **ולא** **שלש** **שנים** **זו** **אחר** **זו**. שא"כ משנתות השנים מתקיוסם וכו' לא ניסן וקצועו **כל** **אחס** **ואחס** **זומנה**. ולא עיברו ג' שנים רזופות ולא זו אחר זו היו אלף מפני שר"ע חסס גדול היה וצקי בעיבור השנה והוא עומד ליהרג כצא כ"ד יצברו עמו ועיינו בעיבור ג' שנים ט) ולא רזופות אלף כל אחת זומנה דהא אמרינן מפני הדחק תשובי מחשבין גלווי לא מגלינן. לישנא אחרנא ולא ג' שנים זו אחר זו תנא קמא נמי צהא קאסר שלף יעיינו בעיבור שלש שנים זו אחר זו שיצביה אחת ואפילו לעברן זומנן: **משס** **ראיה** **צית** **דין** **יצברו**. אחרי כן ככל שנת

עיבור ועיבור וקצועה ולא סמכו על אותו מנין אלף לפי שהיה רבי עקיבא חסס גדול עיינו בשלשתם צימיו: **לא** **בצביעים**. לפי שמאריכיין עליהן איסור עבודת קרקע: **ולא** **במוזאי** **שביעים**. בשמינית לפי שכלה היסן ומאריכיין עליהן איסור החדש: **בערבו** **שביעים**. לפי שמאריכיין עומר של **שביעים**: **מאי** **בנייירו**. צמאי פליגי: **חוששין** **לגושיירו**. שמא יציא עמה מגוש ארץ ותצווה מוחזה לארץ ישראל מוחזה שחמשו וזרעו שצביעים ותמירס ארץ ישראל: **מפני** **הטומאה**. כגון שהיה נשא חולה ואמדהו למות ערצ הפסח או ט) שני ימים קודם ויהיו טומאים או שהיה רוצן טומאים צסוף אדר וכלתה אפר הפרה ואינו יכולין למנוא עכשוי פרה אדומה אין מעברין צכך אלף יעשו צטומאה: **שעיבר** **חס** **השנה** **מפני** **הטומאה**. שנטמאו צימי אחו אצבי מעבודה זרה שלא חששו למורה והיה חזקיהו מחזירן למוטב וידע שלא יספיקו כולן לצא וליתער עד הפסח ועיבר השנה: **ובקש** **רחמים** **על** **עלמו**. שימחו לו העון. ולקמן [ע"ג] פריך הואיל ואמר רבי יהודה מעברין למה ציקש רחמים על עלמו:

מוצאי שביעית ולא עיברו בהן נמצא שלא עיברו בכל המחזור אלא גי"ח י"א שהן ד' שנים בלבד ולא נשארו במחזור וולתי שלש שנים לפיכך עיברו אותן ג' שנים זו אחר זו למלאות ד' שנים מעוברות במחזור: ת"ך אין מעברין לא משנה לחברתה ולא ג' שנים זו אחר זו א"ר שמעון מעשה בר' עקיבא כו' והה שפירשוהו הוא הנכון ואצ"פ שיש מפרשי' פירוש אחר לאו דסמכא הוא דחוי הוא כמכה פנים כי יש שמפרש בענין הזה ועברו ב"ד למחזור אצ"פ שבביעית היא אמרו חכמים לר' שמעון (כי ישימם) משס ראה ב"ד ישוב וקבעו כל אחת ואחת בזמנה כלומר לא סמכו על מה שעיבר ר' עקיבא אלא ישוב ב"ד וחשבו שנה הראויה לעבר עיברה והשארו פשוטות זה כלו לאו דסמכא הוא: ת"ך אין מעברין את השנה בשביעית ולא במוצאי שביעית של בית רבן גמליאל היו מעברין בשביעית ובפלוגתא דהני תנאי דתנאי אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו החירו להביא ירק מחו"ל תנא קמא כתי' ורבותינו כ"ג: פ"י אחר כשהיה ר' עקיבא תבוש חל להיות שביעית בשנת י"ד למחזור י"ט ורובל לאחריה בשנת ט"ו למחזור י"ט ושנת י"ז היא מוצאי יובל ושלתו לר' עקיבא והורה אין מעברין בשביעית ולא ביובל ולא במוצאי יובל הלכך מעברין שנת י"ז י"ח י"ט שלא נשאר במחזור וולתם: אין מעברין את השנה מפני הטומאה ואם

פרק ראשון סנהדרין יב.

פסוקהענין של שני רבנים

ראויה היתה אותה שנה ש**תתעבר**. וא"מ מני"ל דילמא אצבי הוא דלח אחד מהן אין מעברין וי"ל דמסתמא כיון כדבעל שלשה הקלה שצארך ישראל לא זיכרה אלף מין אחד ש"מ דפירות האילן נמי לא

הוו וא"מ ודילמא ציהודה הוא דלח הוו אכל בעבר הירצן ובגליל הוו וי"ל דהא נמי שמעינן מבעל שלשה שהיא הקלה שלח זיכרה: **וּבְמִנְיָן** **מה** **עִיבְרָה** **אִישִׁישַׁע**. וא"מ מופנא לן דלח עיברה וי"ל דחס איתא דעיברה אי אפשר שלח היו מוזילין ט) כזמנה מיינן אחר העומר: **אִין** **מעברין** **אלא** **אדר**. וכל שאר החדשים אין מעברין דכתיב (אסמך א) **לחדש** **שנים** **עשר** **הוא** **חדש** **אדר** **ואי** **מעברין** **אחת** **משאר** **החדשים** **לא** **הוי** **אדר** **שנים** **עשר**: **א** **משנה** **לחברתה**. פ"י בקוטרס^(ט) שנה זו שאינה לריכה להמעבר אין מעברין כדי לתקן שנה הצאה ואין הלשון משמע כן אלף נראה דמייירי לחשב דאין מחשבין בשנה זו על שנה שלחמריה ועל"ג דלא מגלינן מ"מ אין מחשבין לסמוך על אותו חשבון שלא לעשות חשבון אחר:

וְאִם **שלש** **שנים** **זו** **אחר** **זו**. פירוש רזופות שלא יבא ניסן ופסח צאמצע הקיץ כדפי' בקוטרס וק"ק דמאי אריא שלח אפי' שמים נמי ועוד דקאמר ר' שמעון מעשה צר' עקיבא שעיצר ג' שנים רזופות ויצנן מהדרו ליה כ"ד יצברו וקצעו כל אחת זומנה פ"י ולא רזופות היו ואין הלשון משמע כן ונראה ללשון אחר שפי' בקוטרס דאין מעברין ג' שנים היינו שנים קוצעין צפעס אחת להיות שלש שנים מעוברות כל אחת זומנה ט) ולפי' זה לא יתכן מה שפירש משנה לחצירתה דמשמע דמורה ר"ש צריסא:

חוששין **לגושיירו**. פ"י הקוטרס דמטמא צאהל וקשה דמניח צמסכת אלות (פ"צ משנה ג) דגוש הצא מלרץ העמים מטמא צומע ומשא אכל לא צאהל והא דמשמע צפ"ק דשצת (דף טו: וסס) וצנויר (דף מד: וסס) דמטמא צאהל היינו דווקא צארך העמים אכל חס הציא מנערה לארץ ישראל לא מטמא צאהל לכן כר"ך לומר דהכל דמייטינן לגושייהן היינו שלח יעמאו מפני השמאל: **שעיבר** **השנה** **בזמני** **הטומאה**. פ"י בקוטרס שניטמאו

צע"ז דע"ז ט) מטמא צפרק ר' עקיבא (דף פג.) כמת אע"ג דטומאת ע"ז מדרבנן מאותה עשה שמא גזרו עליה דהא דריש ליה חסס מקראי דדברי הקצלה וצירושלמי אמר דולגלגתו של ארוונה היצואי מלאו תחת הטומאצ ומימה שהרי (צט"ו) היו יכולין ליתער ולמה עיברו והא סגי צהואת שלישי וצביעי ואפר פרה לא היו חסרים דכל צית ראשון עמד להס אפר פרה דמשה כדאמר (פרה פרק ג משנה ט) דשניי' עשה עורא ושמא לא היה להס הדבר מזומן ליתער: כהן

להס חדש לעבודת קרקע: **של** **צום** **רצן** **שמעון** ט) **מעברין** **במוזאי** **שביעים**. לפי שמאריכיין ירק ותצווה מוחזה לארץ ישראל מוחזה שחמשו וזרעו שצביעים ותמירס ארץ ישראל: **מפני** **הטומאה**. כגון שהיה נשא חולה ואמדהו למות ערצ הפסח או ט) שני ימים קודם ויהיו טומאים או שהיה רוצן טומאים צסוף אדר וכלתה אפר הפרה ואינו יכולין למנוא עכשוי פרה אדומה אין מעברין צכך אלף יעשו צטומאה: **שעיבר** **חס** **השנה** **מפני** **הטומאה**. שנטמאו צימי אחו אצבי מעבודה זרה שלא חששו למורה והיה חזקיהו מחזירן למוטב וידע שלא יספיקו כולן לצא וליתער עד הפסח ועיבר השנה: **ובקש** **רחמים** **על** **עלמו**. שימחו לו העון. ולקמן [ע"ג] פריך הואיל ואמר רבי יהודה מעברין למה ציקש רחמים על עלמו:

מוצאי שביעית ולא עיברו בהן נמצא שלא עיברו בכל המחזור אלא גי"ח י"א שהן ד' שנים בלבד ולא נשארו במחזור וולתי שלש שנים לפיכך עיברו אותן ג' שנים מעוברות במחזור: ת"ך אין מעברין לא משנה לחברתה ולא ג' שנים זו אחר זו א"ר שמעון מעשה בר' עקיבא כו' והה שפירשוהו הוא הנכון ואצ"פ שיש מפרשי' פירוש אחר לאו דסמכא הוא דחוי הוא כמכה פנים כי יש שמפרש בענין הזה ועברו ב"ד למחזור אצ"פ שבביעית היא אמרו חכמים לר' שמעון (כי ישימם) משס ראה ב"ד ישוב וקבעו כל אחת ואחת בזמנה כלומר לא סמכו על מה שעיבר ר' עקיבא אלא ישוב ב"ד וחשבו שנה הראויה לעבר עיברה והשארו פשוטות זה כלו לאו דסמכא הוא: ת"ך אין מעברין את השנה בשביעית ולא במוצאי שביעית של בית רבן גמליאל היו מעברין בשביעית ובפלוגתא דהני תנאי דתנאי אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו החירו להביא ירק מחו"ל תנא קמא כתי' ורבותינו כ"ג: פ"י אחר כשהיה ר' עקיבא תבוש חל להיות שביעית בשנת י"ד למחזור י"ט ורובל לאחריה בשנת ט"ו למחזור י"ט ושנת י"ז היא מוצאי יובל ושלתו לר' עקיבא והורה אין מעברין בשביעית ולא ביובל ולא במוצאי יובל הלכך מעברין שנת י"ז י"ח י"ט שלא נשאר במחזור וולתם: אין מעברין את השנה מפני הטומאה ואם

עין משפט ו גר מצוה

צח א ב ג מ"י פ"ד מהל' קדוש החדש הל' יג:
צ"ב ד ה מ"י טס הל' טו:
ק ר מ"י טס הלכה ו ופ"ד מהלכות צילת מקדש הלכה ז:
קא ז מ"י טס:

רבינו הגנאל

בשני רעבון דתנאי היה ר' מאיר אומר ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים עשרים לחם שעורים וגו' ומפני מה לא עיברה אלישע מפני כי שנת בצורת היתה והכל רצין אחר הגרנות ואין חשבון בני אדם בחבואה דחדשה אלא בחשבון החדשים שבכל שנה ושנה ואם תעבר ירחיק חדש הגרנות וישבר לב בני אדם כי אופרים עדיין נשאר עד הגרנות כך וכן ומייקירן השעיר לפיכך אין מעברין: זוג בא מרקת פ"י שני תלמידו חכמים באו מטבריא כדנרסי' במגילה וקת זו טבריא וחפשו נשר. יש מי שאומרים עכבן המלך כי נשר הוא מלך. כדכתיב הנשר הגדול. יש מי שאומרים עיכבן המטר הנשר מן השמים ובדין דברים הנעשים בלוו היא תכלת וציצית ובזכותכס יצא מידם הוונג ארץ לשלום בלא הירוק ועמוסי יריכי נחשון כלומר נשיאי בני דוד המתיחסין מזרע נחשון ביקשו לעבר ולהוסיף חדש על שנה זו ולא הניחם אדומי זה כלומר מנעם שר ארום המושל עליהן אבל בעלי אסופות והן החכמים כדכתיב דברי חכמים כדרכובות וגו' נאספו וקבעו להם נציב אחד בריח שמת בו אהרן. כלומר אפע"כ נתקבעו החכמים וקבעו עיבור בריח אב הוא החדוש החמישי ירח שמת בו אהרן הכהן. הנה החכמים עיברו השנה בחדש אב קודם ר"ה ב' החדים ואין שנו בחציונה ואם עיברה לפני ר"ה אינה מעוברת ופריקינן חשובי מחשבי קודם ר"ה ולא מגלו אלא אחר ר"ה. תוב מקשינן אהא דתנינן אין מעברין משנה לחברתה. פ"י מעשה בר' עקיבא שעיבר ג' שנים זו אחר זו ואמרו חכמים לר' שמעון משס ראה מפני שבי"ד וישבין ומחשבין אחת אחת בזמנה. פ"י אצ"פ שהורה ר' עקיבא לעבר לא נגמר הדבר אלא בישיבת בי"ד בכל שנה ושנה וקבעתם על עיבורו כגון זו שהסכימו לעברה כדכתיב אב ולא גילו הדבר אלא אחר ר"ה. יש להקשות והלא שנינו אין מעברין ג' שנים זו אחר זו אך עיברו חכמים בהוראת ר' עקיבא ג' שנים זו אחר זו פ"י מפני שסוד העיבור נבוי לעבר בכל מחזור של י"ט שנה ד' שנים מעוברות כדי להשוות שנת הלבנה לשנת החמה. ושלא להוסיף ושלא לגרוע על ד' שנים מעוברות וחל להיות באותה תעט י"ד למחזור שהיא שנת עיבור רעבון ולא עיברה ושנת ט"ו היתה שביעית ושנת י"ז

שנים מעוברות במחזור: ת"ך אין מעברין לא משנה לחברתה ולא ג' שנים זו אחר זו א"ר שמעון מעשה בר' עקיבא כו' והה שפירשוהו הוא הנכון ואצ"פ שיש מפרשי' פירוש אחר לאו דסמכא הוא דחוי הוא כמכה פנים כי יש שמפרש בענין הזה ועברו ב"ד למחזור אצ"פ שבביעית היא אמרו חכמים לר' שמעון (כי ישימם) משס ראה ב"ד ישוב וקבעו כל אחת ואחת בזמנה כלומר לא סמכו על מה שעיבר ר' עקיבא אלא ישוב ב"ד וחשבו שנה הראויה לעבר עיברה והשארו פשוטות זה כלו לאו דסמכא הוא: ת"ך אין מעברין את השנה בשביעית ולא במוצאי שביעית של בית רבן גמליאל היו מעברין בשביעית ובפלוגתא דהני תנאי דתנאי אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו החירו להביא ירק מחו"ל תנא קמא כתי' ורבותינו כ"ג: פ"י אחר כשהיה ר' עקיבא תבוש חל להיות שביעית בשנת י"ד למחזור י"ט ורובל לאחריה בשנת ט"ו למחזור י"ט ושנת י"ז היא מוצאי יובל ושלתו לר' עקיבא והורה אין מעברין בשביעית ולא ביובל ולא במוצאי יובל הלכך מעברין שנת י"ז י"ח י"ט שלא נשאר במחזור וולתם: אין מעברין את השנה מפני הטומאה ואם

מוצאי שביעית ולא עיברו בהן נמצא שלא עיברו בכל המחזור אלא גי"ח י"א שהן ד' שנים בלבד ולא נשארו במחזור וולתי שלש שנים לפיכך עיברו אותן ג' שנים מעוברות במחזור: ת"ך אין מעברין לא משנה לחברתה ולא ג' שנים זו אחר זו א"ר שמעון מעשה בר' עקיבא כו' והה שפירשוהו הוא הנכון ואצ"פ שיש מפרשי' פירוש אחר לאו דסמכא הוא דחוי הוא כמכה פנים כי יש שמפרש בענין הזה ועברו ב"ד למחזור אצ"פ שבביעית היא אמרו חכמים לר' שמעון (כי ישימם) משס ראה ב"ד ישוב וקבעו כל אחת ואחת בזמנה כלומר לא סמכו על מה שעיבר ר' עקיבא אלא ישוב ב"ד וחשבו שנה הראויה לעבר עיברה והשארו פשוטות זה כלו לאו דסמכא הוא: ת"ך אין מעברין את השנה בשביעית ולא במוצאי שביעית של בית רבן גמליאל היו מעברין בשביעית ובפלוגתא דהני תנאי דתנאי אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו החירו להביא ירק מחו"ל תנא קמא כתי' ורבותינו כ"ג: פ"י אחר כשהיה ר' עקיבא תבוש חל להיות שביעית בשנת י"ד למחזור י"ט ורובל לאחריה בשנת ט"ו למחזור י"ט ושנת י"ז היא מוצאי יובל ושלתו לר' עקיבא והורה אין מעברין בשביעית ולא ביובל ולא במוצאי יובל הלכך מעברין שנת י"ז י"ח י"ט שלא נשאר במחזור וולתם: אין מעברין את השנה מפני הטומאה ואם